

Kristdemokraternas **PROGRAM FÖR VÄLFÄRDSOMRÅDESVALET**

NERA VÄLFÄRD
MINDRE FÖRVALTNING

Kristdemokraterna
VÄRDEFULL POLITIK FÖR DIG.

Innehåll

Inledning.....	3
Kristdemokraternas sote-principer.....	3
Närservice – service nära människan.....	3
Förebyggande och snabb tillgång till vård – vi hjälper i tid.....	4
Främjande av hälsa och välfärd – motion är medicin.....	4
Integrerade tjänster –målsättningen en obruten servicestig.....	4
Samarbete med privata och tredje sektorn – samarbete ger bättre service.....	5
Informationssystem och kunskapsledning – dataskydd, effektivitet och forskning.....	6
De anställdas välmående – en välmående personal orkar vårda.....	6
Försörjningstrygghet och beredskap – bättre krisbeständighet	7
Tjänster för barn, unga och familjer.....	8
Tjänster för dem i arbetsför ålder.....	9
Tjänster för de äldre.....	10
Skräddarsydd handikappservice.....	11
Förbättrad ställning för närståendevårdarna.....	12
Räddningsväsendet.....	13
Effektiv förvaltning och transparent finansiering.....	13
Demokrati i välfärdsområdena – invånarnas röst hörd	15

Inledning

Sote-reformen har förberetts i årtal för att få en bättre service och mer hållbar finansiering i takt med att befolkningens försörjningskvot försvagas. Regeringens sote-lösning har fokuserat på förvaltning och strukturer. Kristdemokraterna runt om i landet är beredda att i de nya välfärdsområdenas fullmäktige försvara den lokala servicen och fatta beslut för att göra en högklassig och effektiv vård tillgänglig för alla.

Det handlar om smidighet och säkerhet i ditt och mitt dagliga liv. Varje finländare bör garanteras rätten till snabb och flexibel vård, oavsett om det handlar om ett sår i fingret, en långvarig sjukdom eller utmaningar i det psykiska välbefinnandet. Hjälp bör snabbt fås vid en brand eller annan olycka, även i glesbygden. Reformens framgång mäts i hur tillgången till social- och hälsovården fungerar och hur räddningstjänsten kan möta servicebehovet.

I en omfattande förvaltningsreform är det väsentligt att realistiskt beakta utmaningarna i dag och den närmaste framtiden. Man måste prioritera barns och ungas välbefinnande, förbättrandet av kvaliteten på tjänsterna för äldre och en flexibel primärvård. I beslutsfattandet bör man beakta den ökade vårdskulden och bristen på vårdare under coronaepidemin. Kundernas behov och de anställdas välbefinnande går före administration. Resurser får inte slösas bort på ökande förvaltning, och nya skatter får inte skapas som ökar skattebördan för medborgarna. Vårt mål är ett friskare Finland, vilket vi strävar till genom att investera i förebyggande åtgärder och upprätthållande av hälsa, snabb tillgång till tjänster, personalens välbefinnande och kunnig styrning.

Kristdemokraternas sote-principer

Närservice – service nära människan

För kristdemokraterna är det viktigt att social- och hälsovårdstjänsterna förverkligas som närservice. Jämställda, högklassiga och sammanhängande tjänster bör vara tillgängliga och uppnåeliga för alla oavsett bostadsort. Ett nationellt servicelöfte behövs för att hela landet ska vara delaktigt. Det är viktigt att förbättra kundupplevelsen och kvaliteten på vården och tjänsterna genom att satsa på permanenta vård- och servicerelationer, vilket också har en kostnadsdämpande effekt.

Inom välfärdsområdena innebär närservice i praktiken ett heltäckande servicenät och likvärdiga tjänster i hela området. Service ska finnas att tillgå på social- och hälsocentraler runt om i välfärdsområdet, inte bara i centrala städer.

Det är förnuftigt att förverkliga vissa tjänster som mobila tjänster genom att föra dem närmare kunden. Teknologin bör också utnyttjas och tjänster som tillhandahålls på distans utvecklas, men människan får inte glömmas bort bakom skärmarna. Tillgången till servicen får inte vara beroende av digitala kunskaper eller redskap. Kunden ska även kunna sköta ärenden via telefon och på plats på sote-centralen.

Vårdpersonalens tillräckliga språkkunskaper i finska är viktiga för patientsäkerheten. På svensk- och samiskspråkiga områden bör tillgången till tjänster på modersmålet säkerställas.

- ✓ *Vi förverkligar social- och hälsovårdstjänsterna som närservice för alla oavsett bostadsort*
- ✓ *Vi utvecklar mobila tjänster och tjänster till hemmen samt distansmottagningar där det är ändamålsenligt*
- ✓ *Vi satsar på permanenta vårdrelationer*

Förebyggande och snabb tillgång till tjänster – hjälp i tid

Varje finländare har rätt att få vård inom rimlig tid. Förverkligandet av vårdgarantin kräver tillräckliga resurser.

Social- och hälsovårdens fokus måste flyttas till primärhälsovården och förebyggande basservice som höjer välbefinnandet. När service med låg tröskel är tillgänglig och man ingriper tidigt, är behovet av vård ofta mycket lägre senare.

Genom framgångsrik förebyggande och snabb tillgång till service kan man minska behovet av dyra specialtjänster och säkerställa tjänsternas tillräcklighet.

- ✓ *Vi påskyndar tillgängligheten till vård genom tillräckliga resurser till primärvården och socialservicen*
- ✓ *Vi satsar på förebyggande service*

Den tiondel av befolkningen som är i störst behov av tjänster står för merparten av kostnaderna. Betydande inbesparingar kan göras genom att rikta in förebyggande social- och hälsovårdstjänster på riskgrupper, vilket också förbättrar deras livskvalitet. När krävande eller grundläggande specialistsjukvård behövs bör den vara tillgänglig och vård fås inom rimlig tid.

Främjande av hälsa och välfärd – motion är medicin

Inget belopp som anslagits för servicen kommer att räcka om inte främjandet av välbefinnande och hälsa tas på allvar. Ansvar för främjandet av kommuninvånarnas välbefinnande och hälsa ligger kvar på kommunerna efter reformen, fastän sote-tjänsterna flyttas till välfärdsområdena. Därför måste man arbeta tillsammans. En välfärds- och hälsofrämjande nämnd bör inrättas inom välfärdsområdet.

Motion är en medicin som förebygger många sjukdomar. Välfärdsområdena bör målmedvetet ta sig an främjandet av högkvalitativa och tillgängliga idrottstjänster i samarbete med kommunerna. Det är också viktigt att inse kulturens betydelse för välbefinnandet.

- ✓ *Vi inrättar en välfärds- och hälsofrämjande nämnd inom välfärdsområdet*
- ✓ *Vi sörjer för god och mångsidig idrottsservice i kommunerna*

Integrering av tjänster – en obruten servicestig

Splittrade tjänster bör sammanföras och samarbetet intensifieras för att undvika att en kund slussas från dörr till dörr i samma ärenden. Framtidens sote-center bör vara sådant att en människa enkelt kan få hjälp enligt principen en lucka, vare sig det gäller social- eller hälsovård. När servicestigen är intakt behöver klienten inte kämpa för en särskild åtgärd eller lära sig servicestrukturen utantill för att veta var man kan få hjälp.

För att förverkliga en effektiv vårdvägledning måste integrationen av social- och hälsotjänster förbättras. I processen är det av yttersta vikt att man ansvarar för att ledningen är kompetent. Det finns behov av att utveckla multiprofessionellt samarbete, särskilt för att hjälpa dem som behöver många tjänster.

När ansvaret för primärvården och specialistsjukvården överförs på samma anordnare bör man se till att ett tätare samarbete återspeglas hos klienten i form av smidiga tjänster och förbättrad tillgång till vård. Det finns ett behov av fler specialister inom primärvården. Integration är dock inget självändamål och får inte innebära att specialistsjukvårdens uppgifter förs till en basnivå, vilket skulle försämra servicen. Man bör hålla fast vid en hög vårdkvalitet och tillgång till specialistsjukvård.

- ✓ *Vi kopplar social- och hälso-tjänsterna närmare varandra*
- ✓ *Vi säkerställer ett smidigt samarbete mellan primärvård och specialistsjukvård*
- ✓ *Service vid en lucka*
- ✓ *Vi ser till att vården är av hög kvalitet*

Samarbete med privata och tredje sektorn – samarbete ger bättre service

Den offentliga social- och hälsovården klarar sig inte utan ett förnuftigt och balanserat partnerskap med privata tjänsteleverantörer och den tredje sektorn. När välfärdsområdets tjänster organiseras bör man utifrån en lokal bedömning välja den producent som är den bästa, högklassigaste och mest kostnadseffektiva operatören.

Att konkurrensutsätta stora helheter kan lätt leda till att inhemska och små företag elimineras. Anbudet bör därför delas upp på ett sådant sätt att även små och lokala aktörer har en äkta möjlighet att delta. I upphandlingskriterierna måste man ta hänsyn till en hållbar utveckling och faktorer som påverkar försörjningstryggheten. Koldioxidavtrycket blir ofta mindre när uppköp görs på nära håll. Samhällsansvaret bör utsträckas till alla aktörer som tillhandahåller sote-tjänster.

Välfärdsområdet bör effektivt övervaka och styra produktionen av social- och hälsovårdstjänster hos privata och tredje sektorn inom dess område. Ingreppsmöjligheterna vid avtalsbrott kan till exempel vara avtalsbot, styrning av boende till andra vårdhem eller uppsägningsrätt.

Utöver den privata och tredje sektorns tjänsteproduktion är församlingarnas och medborgarorganisationernas roll viktig i främjandet av välbefinnande och hälsa. Arbetet som utförs av frivilliga tillför ett betydande mervärde till det som servicesystemet kan erbjuda, såsom stödpersonalverksamhet och arbete bland äldre. Beslutsfattare inom såväl välfärdsområden som kommuner bör se till att organisationernas värdefulla bidrag till social- och hälsovården inte förblir outnyttjade i framtiden. Organisationernas roll bör inskrivas i välfärdsområdets strategi och en struktur för samarbete skapas.

Om FPA:s ersättningssystem avskaffades skulle tillgång till läkarvården försvåras. Exempelvis söks gynekologiska och oftalmologiska tjänster främst inom den privata sektorn, och delvis gäller detta också munhälsovården. I stället för att avskaffa FPA-ersättningssystemet måste användningen av tjänstesedlar utvecklas. Det är ett bra sätt att inte bara öka möjligheterna för klienterna att välja rätt tjänsteleverantör, utan också att bidra till att säkerställa tillräckliga tjänster i regionen. Detta är av stor betydelse för att förkorta de vårdköer som växte under coronatiden. Dessutom behöver möjligheterna att använda personlig budgetering utvecklas.

- ✓ *Företag och organisationer med som parter i välfärdsområdena*
- ✓ *De bästa, högklassigaste och förmånligaste väljs som tjänsteproducenter*
- ✓ *Säkerställande av små och lokala aktörers möjligheter att delta i anbudsgivningen*
- ✓ *I välfärdsområdesstrategin inskrivs organisationernas roll och en samarbetsstruktur skapas*
- ✓ *Systemet med FPA-ersättningar utvecklas istället för avvecklas*
- ✓ *Användning av servicesedlar utökas för att trygga tillgången på service*

Informationssystem och kunskapsledning – dataskydd, effektivitet och forskning

Informationssystemens kompatibilitet måste säkerställas redan från början när välfärdsområdena byggs upp. Informationssystemens funktionalitet, användarvänlighet och förmånlighet är nyckeln till genomförandet av reformen. Patient- och klientdata bör kunna kommuniceras säkert och problemfritt mellan olika aktörer och system. Med hjälp av informationssystemen kan man följa effektiviteten i varje serviceenhets förvaltning och tillhandahålla tillräcklig jämförande information för övervakning, kontroll och utvärdering. Vid anskaffning av systemen bör man undvika en svällande budget och ett dysfunktionellt slutresultats blindskär.

- ✓ *Fungerande, enhetliga och säkra informationssystem*
- ✓ *Mera forskning som en del av vårdarbetet för att främja ledning med kunskap*
- ✓ *Nationell finansiering för ett kvalitetsregister*

Högklassig medicinsk forskning är av största vikt. Kunnig vård och styrning behöver förstärkas för att säkerställa tillräcklig tidig vård och kostnadskontroll. Detta kräver en starkare integration av forskningen som en del av hälsovården. Man bör ta i bruk kvalitetsregister och reservera tillräckliga resurser för ändamålet. Finländska hälsodata, så som biobanker, ska bevaras under nationell kontroll.

De anställdas välmående – en välmående personal orkar vårda

Ett av de största hoten mot social- och hälsosektorns funktionalitet är bristen på arbetskraft. Problemet måste angripas på nationell nivå och arbetets attraktionskraft måste ökas genom satsning på välmående i arbetet och minskning av arbetsbördan. Man måste se till att vårdpersonalens ork i arbetet och löne- och anställningsfrågorna fås i ordning. Att förena arbete och familj kräver också flexibla upplägg och möjligheter till deltidsarbete inom vården. Flexibilitet möjliggör också arbete för redan pensionerade yrkeskunniga och studerande inom området. Det är viktigt att utnyttja denna potential för att lösa bristen på arbetskraft.

Personalens välmående måste prioriteras i välfärdsområdets strategi och på alla nivåer bör kompetens och god ledning tryggas. Man bör lyssna på personalen vid genomförandet av reformen, så att systemet inom den nya strukturen fås så funktionellt och ändamålsenligt som möjligt för både kunder och anställda. Eventuell omorganisation av arbetsuppgifterna bör genomföras på ett sätt som stödjer varaktiga kundrelationer. Osäkerhet kring förändringarna ökar de anställdas stress och därför måste de hållas informerade om stadierna i förberedelserna. Det finns ett akut behov av en nationell lösning på frågan om löneharmonisering.

För att stödja personalens ork måste mobbning på arbetsplatsen elimineras och förebyggas genom information och utbildning. Beslutanderätten i frågor som rör det egna arbetet bör decentraliseras nedåt. Modigt ansvarstagande ökar också motivationen. Inom välfärdsområdena behövs en modell för premiering av personalen för framgångsrika innovationer och nya verksamhetsmodeller. På så sätt får man personalen med i utvecklandet av arbetseffektiviteten och -kvaliteten. Det är viktigt att säkerställa personaltillräckligheten utanför tillväxtcentra och att vid behov uppmuntra till arbete i mer avlägsna regioner. Fler läkare och vårdare behöver utbildas. Tillräckliga personresurser är en nödvändighet med tanke på klientsäkerheten.

Inom äldreomsorgen orsakar bristen på vårdare inom både institutionsvård och hemtjänst omänsklig behandling av äldre, men tär också på orken i arbetet och vårdens attraktionskraft. Lagstadgad dimensionering hjälper inte om kunnig personal inte finns att tillgå eller om arbetsbördan driver vårdare i stora skaror att byta sektor. Staten måste säkra finansieringen för genomförandet av vårdarnas dimensionering och arbetsbelastningen måste minska för att förbättra viljan att stanna kvar inom området.

Tillräcklig tillgång till mentalvårdstjänster är beroende av en yrkeskunnig arbetskraft. Därför måste man fästa uppmärksamhet vid psykologernas, kuratorernas, psykoterapeuternas och annan vårdpersonals utbildningsmängd, vid vakanser, arbetsutrymmen och arbetsvälmående.

- ✓ *Satsning på arbetsvälmående genom förbättring av vårdarbetets attraktivitet*
- ✓ *Minskning av arbetsbelastningen genom att vårdarens arbetstid reserveras för vårdarbete och man håller fast vid dimensioneringarna*
- ✓ *Personalens delaktighet i utvecklandet av arbetet och belöning för detta*

Försörjningstrygghet och beredskap – bättre krisbeständighet

Inom social- och hälsojärnsterne behövs bättre beredskap inför krissituationer än tidigare. Välfärdsområdena bör i samarbete med kommunerna upprätthålla krisberedskap och förbereda sig för olika situationer som kan påverka systemets funktion och invånarnas vårdbehov. Det behövs beredskapsplaner för framtida pandemier och andra möjliga undantags- och störningssituationer.

- ✓ *Beredskap för krissituationer genom att sörja för hälsovårdens försörjningsberedskap.*

Syftet är att kunna fortsätta det grundläggande vårdarbetet med så få och korta undantag som möjligt även vid kriser. Man bör förbereda sig bättre än tidigare på att det finns tillräckligt med masker, mediciner och vårdinstrument samt inför avbrott i verksamheten. Men uppmärksamhet måste också ägnas åt krisbeständighet gällande kompetens, personal och apparatur. Försörjningstryggheten bör också beaktas vid upphandling – korta leveranskedjor är mindre sårbara. För farligt arbete bör beslut om tillägg åt personalen tas inom social- och hälsovården i välfärdsområdet.

Tjänster för barn, unga och familjer

Kristdemokraterna vill bygga barnvänliga kommuner och välfärdsområden där man konsekvent främjar förverkligandet av barns rättigheter och förbättrar situationen för barn och ungas som är sårbara. Familjerna bör informeras om tjänsterna och uppmuntras att alltid vid behov söka hjälp. Fokus ska ligga på förebyggande basservice med låg tröskel som ökar välbefinnandet. I servicen måste man ta hänsyn till familjernas olika behov och skräddarsy stödet därefter.

Det bästa sättet att trygga ett barns goda vardag är att stödja hela familjens välbefinnande. Vi stödjer ett sammanförande av tjänster för barn, ungdomar och familjer till familjecenter som lyder under sote. Stöd med låg tröskel ska vara tillgänglig, både i frågor som rör barnets utveckling och hälsa och till exempel parrelationens utmaningar. Det är förnuftigt att i stor utsträckning använda sig av organisationers och församlingars arbete som en del av familjecentrens verksamhet.

Rådgivningen bör förbli som närservice och barnfamiljerna bör erbjudas oavbrutet stöd allt från rådgivning till elevvård. Enligt THL-experten gynnas familjerna mest när de har att göra med samma hälsovårdare på både mödra- och barnrådgivningen. Detta ger också de bästa förutsättningarna för tidig upptäckt av stödbehov.

Praktiskt stöd i vardagen är ofta till stor hjälp för föräldrars ork. Det är därför nödvändigt att hålla tröskeln för hemtjänst för barnfamiljer låg. Det kan finnas situationer i varje familj där vardagsstöd behövs. Man kan redan ha gått en lång väg innan man söker hjälp. Därför måste varje begäran om hjälp besvaras och tas på allvar. Barn med särskilda behov ska beaktas i planeringen av servicen och stöd anpassas efter familjens behov. Krishjälp ska ges till hela familjen i alla familjesituationer.

Tillgången till grundläggande social- och hälsovård för barn, unga och familjer behöver stärkas så att hjälp och stöd kan ges i ett tidigt skede. Om det finns tillräckligt med grundläggande mentalvårdstjänster för barn och unga som kan nås utan att köa, växer kanske inte behovet av tunga specialisttjänster lika mycket. Vid tidigt stöd kan man i många situationer helt undvika att någon blir klient inom barnskyddet. Tillräckliga resurser måste avsättas till barnskyddet i enlighet med dimensionerna för arbetet.

När skolhälsovården och kuratorsverksamheten administrativt flyttas till välfärdsområdena måste samarbetet och informationsgången med skolpersonalen säkerställas och onödig byråkrati undvikas som binder arbetstid vid förvaltning. Servicen bör bevaras fysiskt på skolan. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att bedömningen av barns och ungas psykiska välbefinnande av en skolpsykolog eller jämförbar mentalvårdare ingår som en integrerad del av regelbundna skolhälsokontroller i framtiden. Det bör finnas ett tillräckligt antal skolpsykologer och kuratorer samt vårdare och läkare. Som en del av socialtjänsten är det viktigt att stärka verksamheten för stödfamiljer och barns och ungas stödpersonal.

Välfärdsområdets ungdomsfullmäktige eller liknande institutioner bör ha ett faktiskt inflytande över beslutsfattandet. För detta ändamål behöver processer inrättas för att barns och ungas röst ska höras i områdesstyrelsen, fullmäktige och nämnderna redan i förberedelsefasen. Beslut bör systematiskt bli föremål för en barnkonsekvensbedömning. Det här gäller även budgetprocessen inom välfärdsområdena – med hjälp av en barnbudgetering kan man följa upp om barnet är prioriterat inom välfärdsområdena och om man gör de rätta satsningar i servicen.

Förebyggande av och ingripande i våld i närrelationer och vid sexualitet måste starkt integreras i välfärdsområdenas verksamhet. Snabb tillgång till tjänster är viktigt för såväl offret som för förövarna och de för våld utsatta barnen.

- ✓ *Vi bygger familjevänliga välfärdsområden och främjar barnens rättigheter*
- ✓ *Vi planerar tjänster med fokus på barn, unga och familjer*
- ✓ *Rådgivningar som närservice*
- ✓ *Vi utvecklar familjecenter som svarar mot familjernas behov av stöd*
- ✓ *Vi erbjuder barnfamiljerna hemservice med låg tröskel*
- ✓ *Vi förstärker tillgången till mentalvårdstjänster för barn och unga*
- ✓ *Vi behåller den skolspecifika skolpsykolog- och kuratorverksamheten fastän administrationen överförs till välfärdsområdet och vi följer de nationella rekommendationerna*
- ✓ *Vi tar välfärdsområdets ungdomsfullmäktige på riktigt med i beslutsfattandet*
- ✓ *Systematiskt ibruktagande av barnkonsekvensbedömning och barnbudgetering*

Tjänster för dem i arbetsför ålder

Majoriteten av löntagarna omfattas av företagshälsovården. Företagshälsovården är en viktig del av hälsovårdssystemet och bör bevaras. Samarbetet mellan företagshälsovården och välfärdsområdena måste finslipas med gemensamt överenskommen praxis och verksamhetsmodeller. Samtidigt måste man se till att kvalitetssäkra tjänsterna i för dem i arbetsför ålder som står utanför företagshälsovården och säkra tillgången till vård. För att främja välbefinnande och arbetsförmåga bör det erbjudas stöd till viktkontroll och hälsosam livsstil, till exempel genom näringsterapi och mångsidiga idrottstjänster.

År 2019 var psykiska problem för första gången den största orsaken till förtidspensionering. Det finns ett särskilt behov av att satsa på tjänster för mental hälsa och missbruk i coronatidens spår. Vi behöver lättillgängliga, tröskelfria drog- och mentalvårdstjänster där tjänster finns tillgängliga utan tidsbokning. Det behövs också fler mentalvårds- och missbrukartjänster som implementeras och ges i hemmen. Vårdperioderna måste vara tillräckligt långa. Vid fördröjning av den nationella terapigarantin är det nödvändigt att redan från starten arbeta målmedvetet inom välfärdsområdena för att förverkliga målen för terapigarantin och inkludera lösningsfokuserad korttidsterapi i tjänsteutbudet.

Ensamhet hotar att bli en ny folksjukdom som drabbar både unga, arbetsföra och äldre. Alla ensamboende är inte ensamma, men ensamboende har fler diagnostiserade hälsoproblem än icke-ensamboende. Deras upplevelse av sin egen hälsa är också svagare. Man behöver se på de ensamboende som en separat grupp vid planeringen av tjänster. Att intimare förena socialtjänsterna och hälsovårdstjänsterna kan bidra till att förebygga utanförskap om strukturerna stödjer identifieringen av risken för ensamhet och det finns verktyg för att stärka delaktigheten.

- ✓ *Samarbetet mellan företagshälsovården och välfärdsområdena justeras genom gemensamt överenskomna metoder och verksamhetsmodeller*
- ✓ *Utökning av lågtröskeltjänster till missbrukar- och mentalvården*
- ✓ *Målsättning att inom välfärdsområdet förverkliga terapigarantin*
- ✓ *Uppmärksamhet riktas mot att förbättra de ensamboendes hälsa och delaktighet*

Tjänster för de äldre

Varje äldre är förtjänt av en värdig ålderdom och en trygg vardag när de åldras. Nivån på äldreomsorgen behöver förbättras i hela landet och problemområdena åtgärdas målmedvetet. Trygg ålderdom är en människorättsfråga som vi är fast beslutna att försvara. Äldreomsorgen måste föras till en nivå där man inte behöver vara rädd för att åldras. Inom välfärdsområdena bör man uppriktigt lyssna till äldrerådet i frågor som rör de äldre.

En modell med fyra garantier bör införas på äldreboenden: en utomhusgaranti, en måltidsgaranti, en hygiengaranti och en gemenskapsgaranti. Utomhusgarantin innebär att den äldre kan gå ut minst två gånger i veckan. Måltidsgarantin gör att man kan äta i lugn och ro och få hjälp med att äta vid behov. Alla ska garanteras tillgång till tvätt och på hygienprodukter får det inte sparas. Gemenskapsgarantin motverkar aktivt ensamheten. Äldreomsorgen måste tillföras resurser så att dessa fyra garantier kan genomföras. Brister i klientsäkerheten på vårdhem bör åtgärdas utan dröjsmål och beslutsamt.

Hemmet är ofta den trevligaste och bästa platsen att bo på när det är möjligt med beaktande av funktionsförmågan och nödvändiga tjänster och stöd som ges i hemmet. Hemtjänst är dock svår att få på vissa ställen eller ibland hålls de som behöver institutionsvård kvar i hemmet. I värsta fall innebär det att man lämnar någon i sticket. Tillräckliga tjänster bör finnas för dem som hör till hemtjänsten och de bör utformas på ett sådant sätt att man tar väl hand om de äldres förmåga att fungera och klara vardagen. Kvaliteten på tjänsten förbättras genom de anställdas kontinuitet.

Hemtjänsten bör vara en holistisk vård som svarar mot klientens fysiska, mentala, sociala och andliga behov för upprätthållande av funktionsförmågan och rehabiliteringen. I takt med att den äldre befolkningens andel ökar är det ännu viktigare att stödja boende i hemmet. Därför måste man ägna uppmärksamhet åt grunderna för välbefinnande: livsstil, kost och motion. Tillgången till assistans och trygghetsupplevelse för den äldre befolkningen kan förbättras genom att inom välfärdsområdet skapar koncept med rådgivningstjänster för äldre, dit man kan söka sig vid vilken liten eller stor vardagsutmaning som helst, och där regelbundna, förebyggande hälsoundersökningar kan anordnas för de äldre.

Samarbetet mellan hemtjänsten, specialistvården och primärvården bör utvecklas inom äldreomsorgen och i synnerhet vid hemförloving. Ett rehabiliterande förhållningssätt behövs på alla nivåer. Genom omfattande rehabilitering är det möjligt att stödja exempelvis klientens hjärnhälsa och muskelstyrka, vilket i sin tur främjar möjligheterna till ett självständigt liv. Efter sjukhusperioden krävs en intensiv rehabiliteringsperiod med vägledning i att självständigt sköta sin kondition och rörlighet. Sedan ser man om det finns förutsättningar att klara vardagen eller om det behövs andra lösningar.

Ett av de största problemen för äldre är den ensamma ålderdomen. Det behövs samarbete med organisationer, men också möjligheter till gemensamt boende och familjevård för äldre. I serviceboendena bör man i framtiden få fler fungerande seniorcenter som fungerar som minnesbyar, där minnesstörningar beaktas i all verksamhet. Boendelösningar för äldre ska främja generationsöverskridande och söka sätt att föra samman till exempel studerande, barnfamiljer och äldre i boendegemenskaper. Dessutom måste så kallat mellanboende utvecklas, så som inom IHANA-projektet i Jyväskylä.

Äldre och personer med minnesproblem behöver de anhöriga för läkarbesök. Om patienten inte själv kan bestämma om sin egen vård ska patientens ombud eller anhöriga rådfrågas innan ett viktigt vårdbeslut fattas. I dag måste en anhörig ta ledigt utan lön när man går med till läkaren. Genom lagstiftning måste saken rättas till så att en anhörig har rätt till FPA-ersättning för den tid han eller hon är involverad i undersökningar av en äldre person eller en person med minnesstörningar. Efter diagnosen bör en rehabiliteringsplan upprättas så snart som möjligt tillsammans med den drabbade, anhöriga och vårdpersonalen.

Allas liv är värdefullt. Human och god terminalvård ska finnas tillgänglig för alla som behöver den, oavsett boende eller sjukdom. Trots riktlinjerna och rekommendationerna är tillgången på kompetent hospicevård i Finland fortfarande slumpmässig. Hemtjänsten behöver utvecklas. Tillgången till högkvalitativ hospicevård kan förbättras genom att utöka hospicevårdsenheterna, utveckla hemsjukhusverksamheten och hospicevårdkedjorna, satsa på utbildning och öka personalens kompetens. Ytterligare medel behöver avsättas för att förbättra nivån på äldreomsorgen och omsorgen om äldre.

- ✓ *Ibruktagande av modellen med fyra garantier på vårdhem och reservering av tillräckliga resurser: friluftsgarantin, måltidsgarantin, hygiengarantin och gemenskapsgarantin*
- ✓ *Införande av ett rehabiliterande arbetsgrepp i alla äldreservice med beaktande av det i budgeteringen*
- ✓ *Erbjudande av egen rådgivningstjänst för äldre*
- ✓ *Uppmuntran till kommunerna att aktivera gratis parkeringskoder för såväl offentliga som privata aktörer inom hemvården*
- ✓ *Garanterad rätt till permanent boende för äldre tillsammans med sin partner på ett servicehem*
- ✓ *Främjande av seniorcenter i form av minnesbyar samt gemensamt boende och familjevård*
- ✓ *En mänsklig och kvalitativ terminalvård utvecklas oberoende av vårdplats och genom utnyttjande av bäst praxis för alla*

Skräddarsydd handikappservice

Handikappservice ska även efter sote-reformen erbjudas som närservice. Personer med funktionsnedsättning bör få adekvat stöd för att klara vardagen så bra som möjligt. De måste utifrån sina egna möjligheter få påverka beslut som gäller den själva. Att uteslutas från egna livslösningar tär på välbefinnandet, arbets- och funktionsförmågan och skapar kraftlöshet och oro. Tjänster som stöder aktivitet och självständighet förbättrar också sysselsättningsmöjligheterna för personer med funktionsnedsättning. Handikappråden har en viktig funktion i att ge vägkost åt beslutsfattare i välfärdsområdena.

En person med funktionsnedsättning har rätt till ett eget hem, permanent bostad och tillräckligt stöd för att kunna bo i sitt eget hem. Där det är möjligt bör självständigt boendet utökas, samtidigt som andra stödformer av boende säkerställs för behövande. Det är viktigt att säkerställa adekvat kundvägledning och högkvalitativ implementering av tjänster.

Upphandling av nödvändiga tjänster som behövs för personer med funktionsnedsättning, såsom boende, personlig assistans och taltolkning, ska avgöras utifrån den enskildes behov när en klient- eller serviceplan upprättas. Valfriheten, inkluderingen och rättssäkerheten för klienten inom handikappservicen kan stärkas till exempel genom att införa personlig budgetering som ett sätt att tillhandahålla tjänster. Trygga transporterfunktioner enligt handikappservicelagen och socialvårdslagen bör säkerställas.

- ✓ *Vi säkerställer tillräckligt stöd för de hemmaboende för vilka det är den bästa boendelösningen*
- ✓ *Vi beslutar om upphandling av tjänster som behövs för handikappade personer, anpassade efter individens behov. Vi tar i bruk personlig budgetering som ett sätt att producera service*

Förbättrad ställning för närståendevårdarna

Kristdemokraterna är oroade över närståendevårdens framtid och närståendevårdarnas roll. Familjeomsorg är en kostnadseffektiv vårdform för samhället, eftersom den minskar behovet av hem- och institutionsvård. Även med ett starkt stöd är kostnaderna för närståendevården klart lägre för den offentliga sektorn än institutionsvård. Arbetande närståendevårdares bidrag till samhället är dubbelt. För vårdaren och den vårdade är denna vårdform ofta det mest humana alternativet som möjliggör en gemensam vardag. Vårdarnas situation är väldigt olika - en tar hand om sitt barn, en annan om sin sjuka make eller äldre förälder. Situationerna ska alltid bedömas som en helhet, till exempel när det gäller närståendevårdarnas barn bör hänsyn tas till hela familjens specifika utmaningar och behov.

När närståendevården överförs från kommunernas ansvar till välfärdsområdena bör kriterierna och avgifterna för de närståendevårdare som ingått avtal harmoniseras i hela landet. Man bör sträva till att höja stödnivån och kontrakt får inte vara ogrundat tidsbegränsade. Familjevårdarnas arvoden och ledigheter bör få en enhetlig praxis.

Närståendevårdarna behöver stöd för att orka – de behöver möjlighet till rekreation, rehabilitering, hemtjänst och hälsokontroller. Välbefinnandet kan främjas till exempel genom att närståendevårdare med avtal ges rätt att kostnadsfritt utnyttja idrottsanläggningar. Ökningen av lagstadgade fridagar måste också beaktas. Vårdarna ska ges adekvat och korrekt information om de tjänster som finns tillgängliga.

- ✓ *Förenhetligande av avtalsnärståendevårdarnas arvoden och kriterier i hela landet*
- ✓ *Ökning av lagstadgade lediga dagar*
- ✓ *Främjande av närståendevårdarnas möjligheter till rekreation, rehabilitering och förmånlig hemvård*
- ✓ *Stöd till närståendevårdarnas ork till exempel genom rätt till gratis användning av idrottsanläggningar*

Räddningsväsendet

Räddningsväsendet spelar en viktig roll i förebyggande av olyckor, vid beredskap och räddningsinsatser vid en olycka. Räddningsverken ansvarar också för befolkningsskyddet och stödjer kommunerna i beredskapsplaneringen. När en medborgare behöver brandkår eller första hjälp handlar det ofta om liv och död. Därför måste man se till att verksamhetsförutsättningarna bevaras i hela Finland, även i glesbygden.

Avtalsbrandkårerna utgör en viktig del av räddningsväsendets organisation och deras existens och verksamhetsförutsättningar måste tryggas. Alla avtalsbrandkårer bör överföras på samma sätt till den nya områdesförvaltningen.

- ✓ *Tillräckliga resurser till räddningsväsendet*
- ✓ *Rätt utrustning och tillbehör*
- ✓ *Omsorg om åtgärdstider även på glesbygden*
- ✓ *Egen nämnd för ärenden som gäller räddningsväsendet*

Räddningsinsatsen lider för närvarande av brist på finansiering. Det får inte överföras som ett arv till områdesfullmäktige, utan situationen måste åtgärdas skyndsamt. Inom välfärdsområdena bör tillräckliga medel avsättas för räddningsinsatser vid sidan av sote-tjänsterna. Samarbetet mellan social- och hälsovården och räddningstjänsten behöver stärkas ytterligare i takt med att den administrativa strukturen förändras. Inom områdesförvaltningen förtjänar räddningsväsendet en nämnd.

Också inom räddningsväsendet bör man satsa på att främja personalens välbefinnande och hälsa. Utrustningen och tillbehören måste vara uppdaterade och säkra och larmsystemen tillförlitliga.

Effektiv förvaltning och transparent finansiering

Regeringens sote-lösning tillför en ny förvaltningsnivå med fullmäktige, chefer och tjänstemannakårer. Kristdemokraterna anser att förvaltningen bör organiseras så effektivt som möjligt så att resurser riktas till att förbättra välbefinnandet snarare än till en svällande förvaltning. Skattemedel måste användas ansvarsfullt och huvudmålet måste vara tillgång till och säkerställande av tjänster. Medborgaren ska kunna lita på att det finns tillgång till läkare inom rimlig tid om man blir sjuk och att en äldre och funktionshindrad som bor ensam i hemmet får adekvat stöd. På samma sätt behöver vårdarna kunna lita på att resurser inte rymmer från vårdarbetet till förvaltningen eller till uppgifter som är irrelevanta för deras eget grundarbete. Nu hotar välfärdsområdenas tunga politiska system att oskäligt äta av resurserna.

För att uppnå god förvaltning är det viktigt att använda sig av befintliga strukturer och god praxis över hela landet. Kostnadseffektiva lösningar från olika delar av Finland måste införas nationellt inom alla nya välfärdsområden med beaktande av regionala skillnader. Information om kostnader och arbetsmetoder av högsta kvalitet måste därför vara öppet tillgängliga. Välfärdsområdena bör ha en enhetlig kostnadsberäkningsmodell. Det är bra att regionerna konkurrerar med varandra om de bästa sätten att organisera tjänsterna. Öppenhet och transparens är grunden för regionernas verksamhet.

Ett viktigt mål med sote-reformen är att sätta stopp för ojämlikheten. För att uppnå detta måste staten förse områdena med tillräckliga resurser för att tillhandahålla tjänster. Kristdemokraterna anser att den finansiering som planeras för regionerna är otillräcklig för att säkra basservicen.

Även kommunernas ekonomiska situation bör beaktas efter reformen. I och med regionförvaltningsreformen flyttas mer än hälften av kommunernas ansvar och skatteintäkter till de nya välfärdsområdena. Välfärdsområdena får medel från staten för att utföra sina nya uppgifter, vilket i sin tur är ett bortfall från den kommunala ekonomin. Minskningen gäller statsbidrag och intäkter från kommunal- och samfundsskatt. Efter reformen kommer finländarna att betala mer statsskatt och mindre kommunalskatt. Av de uppgifter som förblir på kommunernas ansvar kräver framför allt främjandet av välbefinnandet ordentliga tilläggsresurser för att lyckas. I takt med att skatteintäkterna minskar måste finansieringen ta hänsyn till kommunernas investeringsbehov, t.ex. till skol- och daghemsbyggnader.

Sote-reformen lämnar kommunerna med byggnader och skulder. Besparingar kan uppnås genom att grundligt se över fastighetsmassan i den kommunala balansräkningen. Utrymmen kan hyras ut, säljas eller till och med rivas. För att avgöra byggnadernas öde behövs regionalt samarbete och återhållsamhet istället för suboptimering samt effektiva statliga verksamhetsmodeller som stödjer kommunerna. Samtidigt måste det säkerställas att reformen tar itu med inomhusluftproblemen och att inte personal eller klienter utsätts för skadliga följder.

Kristdemokraterna understöder inte en utökning av skatterätten för de nya välfärdsområdena. Tillräcklig finansiering måste komma från det statliga bidragssystemet. Skattelagstiftningen medför många problem och den totala skattebördan hotar att öka. Ju fler skattemyndigheter, desto mer skatter. Det finns en fara för ekonomisk segregation i regionerna, vilket skulle kräva ett komplext system för utjämning av skatteintäkterna.

- ✓ *Vi tryggar välfärdsområdenas tillräckliga finansiering*
- ✓ *Finansiering av förbättrad tillgång på service istället för förvaltning*
- ✓ *Vi sörjer för en ändamålsenlig fördelning av resurserna mellan hälsovården, socialtjänsten och räddningstjänsten så att tjänsterna kan anses vara av hög kvalitet*
- ✓ *Vi samarbetar för främjande av välbefinnande och hälsa mellan kommuner och välfärdsområden*
- ✓ *Inga nya skatter fastställs*
- ✓ *Förvaltningen effektiveras genom spridning av bäst praxis*

Demokrati i välfärdsområdena – invånarnas röst hörd

Välfärdsområdets invånares röst måste höras i de nya områdesfullmäktige för att demokratin ska kunna förverkligas. Inom välfärdsområdena bör hänsyn tas till hela områdets behov. Ändringar i servicenätet bör inte avgöras med enkel majoritet. Vid beslut om servicenät bör en konsekvensanalys för landsbygden göras.

Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt att lyssna till rösterna från boendeorter som saknar representant i områdesfullmäktige. Från varje kommun i området bör det finnas en representant i minst en nämnd så att de mindre kommunernas röst inte går förlorad. Det måste skapas effektiva samarbetsmodeller för kommunerna och välfärdsområdena så att makten och tjänsterna inte koncentreras till centralorter.

De nya fullmäktigegruppernas politiska verksamhet behöver inte finansiellt stöd. Välfärdsområdena får inte bli finansieringskällor för dolt partistöd. Det borde inte heller skapas onödiga tjänster i välfärdsområdet som sedan tillsätts som politiska utnämningar.

- ✓ *Vi säkerställer att rösten från invånarna i hela välfärdsområdet hörs*
- ✓ *Inget dolt partistöd till fullmäktigegrupperna*
- ✓ *Inga politiska tjänsteutnämningar*

Läs mer: kd.fi/sv

